

Урок літератури в 11 ж ласі

Тема. С. Єсенін. Життєвий і творчий шлях поета. Вірш «Відгомонила золота діброва». Поняття про психологічний паралелізм

Мета: розглянути основні етапи життя і творчості С. Єсеніна, показати образність і виразність картин природи у вірші «Відгомонила золота діброва», дати визначення поняття «психологічний паралелізм»; закріпити навички виразного читання, аналізу поетичного твору; виховувати інтерес до поетичного слова і любов до природи.

Обладнання: портрет С. Єсеніна, аркуші різнокольорового паперу.

Тип уроку: комбінований.

Сергій Єсенін! Кого мені поставити в один ряд з ним — таким високообдарованим, самобутнім співаком Росії?

П. Тичина

ХІД УРОКУ

I. Оголошення теми, епіграфа уроку

II. Формування нових знань, умінь і навичок

1. Вступне слово вчителя

— У руках у мене збірник поезій Єсеніна. Мабуть, нема жодної людини, котра не була б знайома з його віршами. Поезія Сергія Єсеніна дивовижно земна і водночас космічна, філософська, захоплююча, романтична... Можна безкінечно добирати епітети. Доля цієї людини така само вражаюча, як і твори. Він не тільки поет минулого і теперішнього, а й майбутнього.

2. Розповідь учня від 1-ї особи (перевтілення в образ поета)

— Народився в 1895 році, 21 вересня, в Рязанській губернії, Кузьмінської волості, в селі Константинове.

З двох років мене віддали на виховання досить заможному діду по матері, у котрого було троє дорослих неодружених синів, з якими промайнуло майже все моє дитинство. У три з половиною роки вони посадили мене на коня без сідла й одразу відпустили в галоп. Я пам'ятаю, як сильно перелякався і міцно тримався за гриву. Потім мене навчили плавати. Дядько Сашко брав мене в човен, відпливав від берега, знімав з мене білизну і, як цуценя, кидав у воду. Тож з шести років я вже відмінно плавав. Після восьми років я завжди ходив зі своїм третім дядьком на полювання на озера, де плавав за підстреленими качками. Прекрасно лазив по деревам. Серед хлопців був завжди першим

розбишакою, тому і ходив досить часто подряпаний і зсинціями. Бабуся за це мене лаяла, а дід підтримував і казав, що я виросту справжньою людиною.

Щосуботи мене вимивали, чепурили, олією гофрили голову, але все одно жоден гребінець не брав моїх кучерів. Я кричав, виривався, бо ненавидів, коли мене так ретельно розчісували. Навіть коли став дорослим, то з неприємністю ставлюсь до субот. Цей день тижня не люблю.

Коли я підріс, то з мене схотіли зробити сільського вчителя, а тому віддали до церковно-учительської школи, закінчивши яку, я повинен був вступити до Московського учительського інституту. На щастя, цього не сталося.

У вісімнадцять років я надіслав вірші у різні журнали, але їх чомусь не друкували. Я був дуже здивований. Поїхав до Москви, де й відбулося моє знайомство з літературним середовищем. Вступив до інституту Шанявського, де пробув 1,5 роки.

3. Робота з підручником

З життям і творчістю С. Єсеніна учні знайомляться самостійно.

4. Виразне читання вчителем поезії «Відгомонила золота діброва» в перекладі В. Коломійця

5. Бесіда з учнями за змістом поезії

- Яка основна тема вірша?
- Яка загальна тональність поезії?
- Яка природа у вірші? Опишіть її.
- Чому автор для своїх роздумів обрав осінь?
- Закінчіть вислови.

Прослухавши поезію «Відгомонила золота діброва», я

зрозуміла...

...відчула...

...пригадала...

...пофантазувала...

6. Читання учнями поезії в оригіналі

7. Робота з текстом оригіналу й перекладом поезії

- Знайти у текстах оригіналу й перекладу ключові слова.
- Які рядки В. Коломієць переклав довільно?
- Порівняйте епітети, вжиті С. Єсеніним і В. Коломієцем.

Як ви вважаєте, чи вдалося В. Коломійцю передати настрої, притаманний оригіналу?

8. Проведення гри «Кольорова палітра»

Надощі вивішені листи кольорового паперу: жовтий, бузковий, голубий, червоний.

Знайдіть, де автор в тексті згадує ці кольори.

Поясніть, що може символізувати кожен із кольорів.

Жовтий (золотий) — колір прекрасної осені, колір в'янення, прощання.

Бузковий — колір юності, весни.

Червоний — колір тепла.

Голубий — колір швидкоплинності, самотності.

Як можна пов'язати цю кольорову палітру з долею людини?

9. Аналіз мовних засобів твору

- Які художні засоби використовує автор? (Епітети: *золота* діброва, беріз *веселих*, словом *шелестким*, у небі *вечоровім*, *широкий* місяць, на рівнині *голій* юність *смаглочала*...

Метафори: відгомонила діброва, журавлі не жаліють, марить дика рожа, односить вітер, пала багаття, дерево листя ронить, час згребе, роню слова...

Порівняння: згребе у жмуток їх, як зайвий біль.

Риторичне запитання: «Кого жаліть?»)

- Проаналізуйте синтаксичні фігури поезії. (Інверсія: беріз веселих, у небі вечоровім, ставом голубим, на рівнині голій, юність смаглочолу, односить вітер, пала багаття, не обгорять грона)

10. Аналіз віршування

- Назвіть види рим. (*Чоловіча — шелестким, жіноча — діброва*...)
- Проаналізуйте спосіб римування. (*Напівбілий вірш, бо римуються лише другий і четвертий рядки*)
- Визначте вид строфи. (*Катрен або чотиривірши*)
- Накресліть схематичний рисунок до першої строфи. Визначте віршовий розмір. (*Вид стопи — ямб з п'ятих і шостих, віршовий розмір — п'ятистоповий ямб*.)

11. Словникова робота

— У поезії використовується композиційний прийом паралелізму, який співвідносить явища природи і внутрішній стан ліричного героя. Природа сумує, прощаючись з останніми золотими дня-

ми осені та очікуючи сонну зиму. Людина шкодує, що швидко промайнули молоді літа і наближається старість.

12. Застосування знань, умінь і навичок

Проведення літературного конкурсу «Здивуй».

- Придумати пари слів таким чином, щоб перше передавало душевний стан людини, а друге — явище природи.
Наприклад: сльози — роса
смуток — туман
сонце — кохання
старість — зима
гнів — буря
оновлення — ранок
біль — блискавка

- Скласти твір-мініатюру, вживаючи прийом паралелізму.

Зразок учнівського твору

Я не міг заснути всю ніч: усе дивився на зоряне небо і пригадував свою першу зустріч з тобою. Скільки думок промайнуло в моїй голові. Закохався! Ось, нарешті, з глибини темного неба вирвалася зоря, велика, сліпуча, червона. Світ одразу змінився. Моє життя перейшло на новий виток.

III. Підсумок уроку. Фронтальне опитування

- Який факт із життя С. Єсеніна вам найбільше запам'ятався?
- Підрахуйте, скільки всього років прожив поет. Яка його творча спадщина?
- Хто є перекладачем поезії «Золота діброва»?
- Дайте визначення психологічного паралелізму.

IV. Домашнє завдання

Користуючись додатковою літературою, самостійно підготувати повідомлення на тему «Сергій Єсенін і Україна» або написати листа у вічність за поданим початком.

Лист у вічність

Шановний Сергію Олександровичу!

Пишу листа і знаю, що не отримаю відповіді. Але байдужим теж не буду залишатися. Так хочеться подякувати за творчість! За своє недовге життя Ви залишили багато творів світового мистецтва, які вражають реальними тонкими образами, безмежністю простору, легкістю і прозорістю...

**Постійна
учительська
тривога — плата
за активну
участь у долях
інших людей**